

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN GİRİŞİMCİLİK KAVRAMINA YÖNELİK METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ¹

THE EXAMINATION OF GIFTED STUDENTS' METAPHORICAL PERCEPTIONS OF THE CONCEPT OF ENTREPRENEURSHIP

Nurten KODAZ ÖCAL²

Birsel AYBEK³

ÖZ

Girişimcilik, son yıllarda eğitim alanının dikkatini çeken becerilerinden biri olarak görülmektedir. Bu çalışmanın amacı üstün yetenekli ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin girişimcilik kavramına yönelik metaforik algılarını belirlemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim desenine göre tasarlanmış olup veriler metaforlar aracılığıyla toplanmıştır. Üstün yeteneklilere eğitim veren bir kuruma devam eden ve gönüllü katılım sağlayan 64 üstün yetenekli öğrenci ile bu araştırma gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak “Girişimcilik benzer. Çünkü....” cümlelerini içeren form kullanılmış olup alınan yanıtlar içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Sonuçta öğrencilerin girişimcilik kavramını; doğa, yenilikçilik ve yaratıcılık, cesaret ve risk alma, nesnelere, değer ve duygular, çalışma ve başarı, iş yaşamı, meslek ve eğlence aracı ile ilişkilendirmiş oldukları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin girişimciliği çok yönlü ve geniş bir bakış açısıyla değerlendirdikleri görülmüştür. Ayrıca ortaya çıkan bu metaforlar, öğrencilerin girişimciliği sadece bir iş alanı olarak değil aynı zamanda yaşamın her alanının bir parçası olarak gördüklerini ortaya koymaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin girişimcilik eğitimini erken yaşlardan itibaren almaları, 21. yüzyılın gerektirdiği becerileri kazanmaları ve topluma yapacakları katkılar açısından önemli olarak görülmektedir. Öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar, onların girişimcilik eğitimine dair ihtiyaçlarını belirlemede yol gösterici olabilir.

Anahtar kelimeler: girişimcilik, metafor, öğrenci, üstün yetenek

ABSTRACT

In recent years, entrepreneurship has emerged as pivotal skill in the realm of education, garnering significant attention and interest. The aim of this study is to identify the metaphorical perceptions of gifted 5th-grade middle school students regarding the concept of entrepreneurship. This research was designed using the phenomenological approach, one of the qualitative research methods, and data were collected through metaphors. The study was conducted with 64 gifted students who voluntarily participated from an institution providing education to gifted individuals. The data collection tool was a form containing the prompt “Entrepreneurship is like ... because...,” and the responses were analyzed using content analysis. The results revealed that students associated the concept of entrepreneurship with elements such as nature, innovation and creativity, courage and risk-taking, objects, values and emotions, work and achievement, business life, profession, and entertainment. It was observed that students evaluated entrepreneurship from a multifaceted and broad perspective. Moreover, these metaphors indicate that students perceive entrepreneurship not only as a professional field but also as

¹ Bu çalışma 6-8 Mayıs 2024 tarihleri arasında IX. Ulusal Üstün Yeteneklilerin Eğitimi kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Doktora öğrencisi, Çukurova Üniversitesi, nurkodaz@gmail.com. ORCID: 0000-0002-4240-405X

³ Doç. Dr. Çukurova Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, baybek@cu.edu.tr ORCID:0000-0001-5846-9838

an integral part of life itself. Providing entrepreneurship education to gifted students from an early age is considered important for both the contributions they can make to society and for fostering the 21st-century skills they will need. The metaphors developed by the students may serve as a guide in determining their needs in entrepreneurship education.

Keywords: entrepreneurship, metaphor, student, gifted

GİRİŞ

Eğitim, demokratik yaşam için hem bireysel hem de toplumsal anlamda gereklidir (Dinçer, 2003). Günümüzün eğitim sistemleri sadece bilgi aktaran bir yapının ötesine geçip; yaratıcı düşünmeye teşvik etme, eleştirel düşünme ve problem çözme becerisi kazandırma, yeniliklere ve gelişmelere uyum sağlama, etkili iletişim kurabilme, liderlik edebilme gibi becerileri öğrencilerin kazanmasına daha fazla önem vermektedir. Öğrenciler eğitimlerini genellikle okullar aracılığıyla almaktadırlar. Toplumu değiştirebilme ve böylece yeniden şekillendirmede etkili olabilecek bireyleri yetiştirecek kurumlar olarak okullar görülmektedir. Şişman (2020: s.13) okulun, öğrenci ve öğretmenlerin yanı sıra isteyen herkes için bir öğrenme merkezi konumunda olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca bu konumda olması nedeniyle okulların, toplumu ilgilendiren problemler ve beklentilere yönelik olarak kendilerini güncel tutmaları gerektiğini ifade etmiştir. İçinde bulunduğumuz yüzyılın gereksinimlerine sahip olacak bireyler de okullar da yetişmektedir.

Harari (2018), içinde bulunduğumuz çağın öğrencilere bilgi aktarımından daha çok bilgiyi anlamlandırma, önemli olan ve olmayanı ayırt edebilme ve bilgi parçacıkları arasında bağlantı kurmanın önemli olduğundan söz etmektedir. Bireylerin yaşamlarını devam ettirebilmek için değişen dünyaya uyum sağlayacakları becerilerle bir an önce tanışması oldukça önemlidir. 21. yüzyıl becerilerinin günümüzün koşulları için önem verilen beceriler olduğu görülmektedir. Cansoy (2018) araştırmasında tüm kurumlarca belirlenen ortak becerilerin iş birliği, iletişim, sosyal ve/veya kültürel beceriler olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Wagner (2008, akt: Cansoy) öğrencilerin bu yüzyılda eleştirel düşünme, problem çözme, iş birliği, esneklik, öğrenme çevikliği, inisiyatif alma, girişimcilik, iletişim, bilgiye ulaşma ve işleme, meraklı olma ve hayal kurma olduğunu belirtmiştir. “Partnership for 21st Century Learning (P21)” yirmi birinci yüzyıl becerilerini öğrenme ve yenilik becerileri, yaşam ve kariyer becerileri, bilgi, medya ve teknoloji becerileri olarak belirlemiştir. Girişimcilik de bu becerilerden biri olarak yerini almıştır.

Yirmi birinci yüzyılın insanının; öğrenmelerinin nasıl olacağını bilebilen, eleştirel düşünebilen, yenilikçi yapıda ve yeni değerler üretebilen, demokratik, araştırmacı, ürettikleri

üzerinde yaratıcılığının da etkisiyle kendinden değer katabilen, doğal ve toplumsal olayları göz ardı etmeyen, özgürlüğü ve bireyselliği önemseyen, yaratıcı olma gibi özelliklere sahip olmasının gerekmektedir (Dinçer,2003). Dinçer'in işaret ettiği özelliklere sahip olan bireylerin girişimcilik becerisine de sahip olduğu söylenebilir. Çünkü girişimcilik becerisine sahip olan insan, kendisi ve toplum için de bir değer üretme sürecine girer.

Girişimcilik, daha çok iş dünyasının dikkatini verdiği bir beceri olarak görülürken son dönemde eğitim alanının da dikkatini çekmiştir. Girişimcilik tanımları incelendiğinde birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Girişimcilik, bireyin bilgi ve becerilerini kullanarak olan biten hakkında farklı bakış açılarını dikkate alarak analizler yaptığı bir süreç olarak ifade edilmektedir (Bozkurt ve Bozkurt, 2021). Vican ve Luketic (2013, s.60) girişimciliği temel bir yetkinlik olarak; fikirleri ve düşünceleri eyleme dönüştürme yeterliliği anlamına geldiğini belirtmiştir. Girişimciliğin bir diğer tanımı da diğerleri için bir değer ortaya çıkarmak amacıyla yakalanan fırsatlar ve fikirleri içerisinde barındıran bir süreç olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda girişimcilik hayat boyu öğrenmenin bir parçası olup toplumun tamamını etkileyen bir yetkinliktir (McCallum vd., 2018).

Erken yaşlardan itibaren girişimciliği destekleyecek çalışmalar yapmak, bu becerinin gelişmesi açısından önemli görülmektedir (Aral ve Arslan Kılıçoğlu, 2022). Öyle ki, girişimcilik becerisi gelişen çocukların hem analiz, problem çözme, iş birliği gibi becerilerinin geliştiği hem de liderlik, takım çalışması, özerlik, sorumluluk alma gibi değerleri hayata geçirdikleri görülmüştür (Barba-Sánchez & Atienza-Sahuquillo, 2016). Üstün yetenekli çocukların üst düzey düşünme, yaratıcılık, problem çözme gibi becerilere sahip olduğu (Conklin & Frei, 2015; Öznacar ve Bildiren, 2016) ve geliştirmelerinin önemli olduğu düşünüldüğünde girişimcilik becerisi de bu öğrencilerin potansiyellerini ortaya çıkarmak ve güçlendirmek açısından önemlidir. Çocukların, yukarıda sözü edilen becerileri edinmesinde okulların ve okullarda verilen eğitimlerin rolü büyüktür. Ayrıca 18 Aralık 2006 tarihli Avrupa Parlamentosu ve konsey tavsiyesine göre girişimcilik yetkinliğinin geliştirilmesi, Avrupa Birliği'nin modern eğitim sisteminin nesnel ve beklenen bir eğitim çıktısını temsil etmekte olduğu görülmektedir (Vican & Luketic, 2013).

Yukarıda verilenlerden hareketle diyebiliriz ki girişimcilik becerisi hem bireysel hem de toplumsal açıdan önemli görülmekte olup, eğitim yoluyla öğrencilere kazandırılacak beceriler arasında yer almaktadır. Çünkü eğitimle artık bilgi aktarmanın da ötesinde, yaratıcı düşünme, yenilikçi olma, değişen dünya düzenine uyum sağlama gibi becerilerinin öğrencilere

kazandırılmasına önem verilmektedir. Bu anlamda sadece ekonomik açıdan değil aynı zamanda sosyal ve kültürel anlamda da gelişen bir toplum için girişimcilik becerisi önem taşımaktadır.

Türkiye’de ilk ve ortaöğretimde uygulanan eğitim programları incelendiğinde girişimcilik becerisinin önem verilen beceriler arasında yer aldığı görülmektedir (MEB, 2018; TYMM, 2024). Ayrıca 2015 yılında yayınlanan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi’nde (TYÇ) girişimcilik ve inisiyatif alma sekiz anahtar yetkinlik arasında yer almaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı’nın hazırladığı öğretim programları da incelendiğinde girişimciliğin ilk ve ortaokul programlarında tek bir disiplin olarak ele alınmayıp, disiplinler arası bağlamda ele alındığı görülmektedir (MEB, 2018). Devletler, eğitimi bir yatırım olarak görmekte ve öğrencilerine belirledikleri öğretim programları aracılığıyla eğitim verirlerken aynı zamanda Bilgili’nin (2000) de ifade ettiği gibi zihinsel olarak ileri ve geri durumda olan bireyler için özel eğitim verme sorumluluğunu taşımaktadırlar. Bu sorumluluğun bir parçası olarak devletlerin, üstün yetenekli bireylerin varlığının farkında olup, eğitimleri açısından da gereken özeni göstermelerinin önemli katkılarının olacağı bilinmektedir.

Üstün yetenekli çocukların tanınmasından sonra öğretmenlerin, bu öğrencileri aktif bir biçimde derslere katılımları yönünde teşvik etmek, öğrencilerin yeni öğrendikleriyle önceden bildikleri arasında anlamlı bağ kurmalarına yardım etmek gibi bir rolleri vardır (Gökdere ve Çepni, 2004). Üstün yetenekli olarak tanınan öğrencilerin, çağın gerektirdiği becerilerle donanması yönünde öğretmenlere görevler düşmektedir. Öğrencilerin girişimcilik kavramına yönelik algılarını belirlemek, bu beceriyi edinmelerine ve gelişimlerine destek olabilmek için bir adım olarak görülebilir.

Girişimcilik, disiplinler arası bir yapıda olduğu için öğrencilerin risk alma, belirsizliklerle başa çıkma, gerçek yaşam problemlerine çözüm bulma, yaratıcı ve yenilikçi olma, iletişim gibi becerileri kazanması ve yaşam boyu sürdürülebilir yeteneklerle donatılmaları açısından önemli bir rol oynar. Bu yönüyle girişimciliğe baktığımızda, üstün yetenekli öğrencilerin hem bireysel gelişimlerini destekleyecek olması hem de topluma değer yaratma sürecine etki edeceği önemli bir alan olarak görülebilir.

Metaforların bir kavramı veya olguyu anlamak için kullanılacak basit bir araç olmanın ötesinde derinlemesine düşünmeye ve yeni bakış açılarının farkına varmayı sağlayan işlevleri vardır. Metaforların girişimcilik araştırmalarında sadece mevcut anlayışı yansıtmakla kalmayıp aynı zamanda yeni araştırmalara yönelik sorular ortaya çıkarmak için önemli araçlar olduğu görülmektedir. (Lundmark, Krzeminska & Shepherd, 2019).

Üstün yetenekli öğrencilerle yapılan çalışmalar incelendiğinde, girişimcilik ile ilgili az sayıda çalışmaya rastlanılmış olup, bu öğrencilerin girişimcilik kavramına yönelik metaforik algılarını gösteren bir çalışmayla karşılaşılmamıştır. Mevcut çalışmalar ise daha çok üniversite öğrencileri üzerine odaklanmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerle girişimcilik üzerine yapılan çalışmaların azlığı, bu araştırmanın önemini arttırmaktadır. Bu bağlamdan hareketle araştırmanın problem cümlesi “Üstün yetenekli ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin girişimcilik kavramına yönelik metaforik algıları nelerdir?” şeklindedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim desenine uygun bir biçimde yapılmıştır. Olgubilim araştırmalarını bir olgunun bütün yönlerinin farkında olmaya ve tam anlamıyla bilgisini görmeye yönelik olarak yapıldığını açıklamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Olgubilim araştırmaları Ceylan Çapar ve Ceylan'ın (2022) da ifade ettiği üzere, kişilerin ve/veya grupların bir olguya ilişkin “yaşanmışlıkların neler olabileceği, deneyimlerin nasıl olduğu, bu olguya ne gibi bir anlam yüklediklerini” ortaya çıkarmaya yönelik sorulara cevap aramaktadır.

Olgubilim araştırmaları keşifte bulunmak ve özüne inmek amacıyla tek bir olguya ya da kavrama odaklanır ve tanımlar (Creswell, 2017 s.265). Bu çalışma da öğrencilerin bir olgu olarak “girişimcilik” kavramına yönelik yaşantılarından yola çıkılarak derinlemesine incelemesinin yapılması amaçlanmış olup olgubilim deseni tercih edilmiştir. Öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar, öğrencilerin girişimcilik kavramını yönelik bakış açıları ve girişimciliği nasıl algıladıklarına dair bir anlayış geliştirmemize olanak tanımaktadır. Böylece geliştirilen metaforlarla anlatılmak istenenleri daha net bir şekilde ortaya çıkarmak mümkün olmaktadır.

Çalışma Grubu

Bu çalışmanın konusu olan girişimcilik kavramı öğretim programlarında yer almasına karşın ilk ve ortaokul öğrencileri bu kavramla kapsamlı ve detaylı bir biçimde karşılaşmamaktadırlar. Bu araştırmanın çalışma grubunu; üstün yetenekli öğrencilere eğitim veren Adana'da bulunan bir bilim ve sanat merkezine 2023-2024 eğitim öğretim yılında devam eden toplam 71 gönüllü ortaokul 5. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Bu çalışmada çalışma

grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanarak oluşturulmuştur. Bu yöntemle araştırmacı daha kolay bir biçimde ulaşabileceği grubu çalışmaya dahil etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Çocukların zihinsel gelişim dönemleri incelendiğinde 5. Sınıf öğrencilerinin mantıklı ve soyut düşünme yeteneklerinde bir artış ortaya çıktığı görülmektedir (Koç, Yavuzer, Demir ve Çalışkan, 2001). Üstün yetenekli çocukların zihinsel gelişimleri ileri düzeyde olup zihinsel süreçlerde akranlarına göre üstün performans gösterirler (Akarsu ve Mutlu, 2017; Kaya, 2013; Çitil ve Ataman, 2017). Bu bağlamdan hareketle 5. Sınıf öğrencilerinin seçilmesinin nedeni bu yaş grubunun soyut bir kavram olan girişimcilik kavramına yönelik ilk anlamlandırmaları yapabilecek bir döneme geçiş yapmalarındır. Ayrıca öğrencilerin 5. Sınıfta olmaları dolayısıyla ortaokulun ilerleyen sınıflarına nazaran daha az sınav baskısı hissettikleri bir dönemde olmalarından dolayı daha yaratıcı ve özgün düşünceler geliştirebilecek olmaları bu yaş grubunun örnekleme olarak belirlenmesinde etkili olmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilere ait demografik bilgiler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilere Ait Demografik Bilgiler

Değişken	Kategori	N
Cinsiyet	Kız	29
	Erkek	42
Sınıf	5. sınıf	71

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan tüm öğrencilerin 5. sınıf öğrencisi olduğu görülmekte olup, çalışma grubunu 29 kız ve 42 erkek öğrenci oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Yapılan bu çalışmada veriler “Girişimcilik ... benzer. Çünkü” biçimde iki cümlenin yer aldığı formlar aracılığıyla toplanmıştır. Formda öğrencilere iki cümle verilmiş olup cümlelerdeki eksik bırakılmış kısımları yeterli süre verilerek doldurmaları sağlanmıştır. Ayrıca öğrencilere uygulama öncesi metaforların nasıl yapıldığı ile ilgili açıklamalar yapılmış, örnekler gösterilmiş ve ardından örnek metafor çalışmaları yapılmıştır.

Araştırmaya katılan 71 öğrenci tarafından geliştirilen metaforlar içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi sürecini, verilerden birbirine benzer olanların öncelikle sistemli bir şekilde bir araya getirilmesi, düzenlenmesi ve daha sonra ise birbirleri arasındaki ilişkinin

anamlı bir şekilde açıklanması oluşturur (Güler, Halıcioğlu, Tařđın, 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çözümleme aşamasında öncelikle öğrencilerin yazdıkları metaforların tamamı liste haline getirilmiştir. Ardından metaforlar incelenerek girişimcilie benzetilen metaforun neden benzediğini açıklamayan verilerin olup olmadığı incelenmiştir. Bu verilerden uygun olmayan metaforlar (n=7) çıkarılarak araştırmaya dahil edilmemiştir. Formlardaki metaforlar dikkatlice okunup, vermek istedikleri anlamları da dikkate alınarak kategoriler oluşturulmuştur. Güvenirliği sağlamak için bir hafta sonra veriler tekrar okunup oluşturulan kategoriler gözden geçirilmiştir. Bu işlemden sonra ikinci bir kodlayıcı olarak eğitim bilimleri alanında uzman olan bir akademisyenin görüşüne sunulmuştur. Uzman incelemesinden sonra gerekli düzenlemeler yapılarak son hali verilmiştir. Miles ve Huberman (2015), güvenirlilik için bir formül (Güvenirlilik=görüş birliği/ [görüş birliği + görüş ayrılığı]) ile hesaplama önermiştir. Araştırmacı ve alan uzmanı tarafından yapılan kodlamalar bu formül aracılığıyla karşılaştırılmış olup kodlayıcılar arasındaki güvenirlilik %90 olarak hesaplanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde üstün yetenekli öğrencilerin girişimcilik kavramına yönelik olarak geliştirdikleri metaforlara ait bulgulara yer verilmiştir. Öğrencilerin geliştirdikleri metaforlara ait bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Girişimcilik Kavramına Yönelik Geliştirilen Metaforlar

Metafor Adı	f	Metafor Adı	f	Metafor Adı	f	Metafor Adı	f
oyun	3	çita	1	kaplan	1	robot	1
başarı	2	cesur bir savaşçı	1	kar	1	sözlük	1
bataklık	2	duygular	1	karınca	1	su	1
fabrika	2	F1 (formula) pilotu	1	katkı yapmak	1	uçurum	1
sınav	2	fidan	1	kedi	1	umut	1
ticaret	2	filiz	1	kıyafet	1	yaratıcılık	1

yeni bir sayfayı okuma	2	gökkuşağı	1	kodlama dersi	1	yardım etmek	1
ağaç	1	gökyüzü	1	labirent	1	yardımsever	1
arı	1	güneş	1	maraton	1	yatırım	1
avukat	1	güzel bir çiçek	1	merak	1	yazı tura	1
bilim insanı	1	hava katmanı	1	meyve veren ağaç	1	yemek yapmak	1
bina	1	ışık	1	mucit	1	yenilik	1
bir yerden taşınma	1	ışık hızı	1	puzzle	1	yıldız	1
cesaret	1	icat	1	resim	1	zeka	1
TOPLAM							64

Tablo 2 incelendiğinde üstün yetenekli öğrencilerin girişimcilik kavramına yönelik olarak 64 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Bu metaforlar incelendiğinde oyun (3), başarı (2), bataklık (2), fabrika (2), sınav (2), ticaret (2), yeni bir sayfayı okuma (2) metaforlarının en çok geliştirilen metaforlar olduğu, diğer metaforların ise birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin girişimcilik kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar kategorilerine göre incelendiğinde ise 10 farklı kategori altında sınıflandırılmış olup bu kategoriler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Girişimcilik Kavramına Yönelik Geliştirilen Metaforlara Ait Kategoriler

Kategoriler	Metafor	f
Doğa	Ağaç (1), Arı (1), Çita (1), Fidan (1), Filiz (1), Gökkuşağı (1), Gökyüzü (1), Güneş (1), Güzel bir çiçek (1), Hava katmanı (1), Kaplan (1), Karınca (1), Kedi (1), Meyve veren ağaç (1), Su (1), Uçurum (1), Yıldız (1).	17
Yenilik ve Yaratıcılık	Yeni bir sayfayı okuma (2), Bir yerden taşınma (1), İcat (1), Katkı yapmak (1), Resim (1), Yaratıcılık (1), Yenilik (1), Zeka (1).	9
Nesneler	Fabrika (2), Bina (1), Kıyafet (1), Puzzle (1), Robot (1), Sözlük (1).	7

Cesaret ve Risk Alma	Sınav (2), Batakılık (1), Cesaret (1), Cesur bir savaşçı (1), Yazı tura (1).	6
Değerler ve Duygular	Duygular (1), Merak (1), Umut (1), Yardım etmek (1), Yardımsever (1).	5
Çalışma ve Başarma	Başarı (2), Batakılık (1), Kodlama dersi (1), Yemek yapmak (1).	5
İş Yaşamı	Ticaret (2), Kar (1), Yatırım (1).	4
Meslek	Avukat (1), Bilim İnsanı (1), F1 (formula) pilotu (1), Mucit (1).	4
Eğlence Aracı	Oyun (3), Labirent (1)	4
Sürat	Işık (1), Işık hızı (1), Maraton (1)	3

Tablo 3 incelendiğinde, oluşturulan kategorilerin doğa, yenilik ve yaratıcılık, nesnelere, cesaret ve risk alma, değerler ve duygular, çalışma ve başarı, iş yaşamı, meslek, eğlence aracı ve sürat olduğu görülmektedir.

Birinci kategori **doğa** kategorisidir. Bu kategoride 17 metafor yer almakta olup, öğrencilerin en çok metafor geliştirdikleri kategoridir. Bu kategorideki metaforların 8'ini kız ve 9'unu da erkek öğrenciler geliştirmiştir. Kız öğrencilerin en çok metafor geliştirdiği kategori bu kategoridir. Bu metaforlardan birkaçı şöyledir: **Ö13**: “Girişimcilik yıldız benzer. Çünkü en iyi fikirleri bulunduğu, yıldızlar gibi parlar.” şeklinde metafor geliştirirken, **Ö34**: “Girişimcilik çitaya benzer. Çünkü, başarılı olmak için hızlı olmak gerekir.” ifadesine yer vermiştir. Ayrıca **Ö64**: “Girişimcilik meyve veren ağaca benzer. Çünkü, girişimcilikte yeni fikirler ağacın meyveleri gibidir.” şeklinde metaforunu ifade etmiştir.

İkinci kategori **yenilik ve yaratıcılık** kategorisidir. Bu kategoride 9 metafor geliştirilmiştir. Burada geliştirilen metaforların 5'ini kız ve 4'ünü ise erkek öğrenciler geliştirmiştir. Oluşturulan metaforlardan birini **Ö24**: “Girişimcilik yeni bir sayfa okumaya benzer. Çünkü yeni sayfalarda yazanları okurken yazarın kimsenin aklına gelmeyecek şeyler yazabileceğini düşünürsün. Girişimcilerde yeni bir şey yaparken aynı şekilde düşünür.” olarak açıklarken **Ö18**: “Girişimcilik bir icada benzer. Çünkü yeni fikirler sonucunda ortaya çıkanlar insanlara yardımcı olurlar.” şeklinde ifade etmiştir. **Ö37** girişimcilikle yaratıcılığı şu metafor ile ilişkilendirmiştir; “Girişimcilik resme benzer. Çünkü hayaller ve fikirler resimler kadar rengarenk ve sonsuz seçeneği bulundurur aynı girişimcilikte olduğu gibi.”

Üçüncü kategori ise **nesnel** kategorisidir. Bu kategoride 7 adet metafor geliştirilmiş olup bu metaforları geliştiren öğrencilerin 6'sı erkek ve 1'i kız öğrencidir. Nesnel kategorisinde en çok geliştirilen metafor ise “fabrika” metaforudur. Bu kategoride öğrenciler girişimciliği somut nesnelere ilişkilendirmişlerdir. Bu kategoriye ait metafor örnekleri ise şöyledir: **Ö28:** “*Girişimcilik fabrikaya benzer. Çünkü fabrikalarda yeni şeyler üretilir ve hızlıca yapılır. Girişimcilikte de her zaman yeni fikirler üretilir ve hızlı olmak gerekir.*” **Ö53:** “*Girişimcilik sözlüğe benzer. Çünkü sözlüğün içinden yeni ve bilmediğin kelimeler çıkabilir ve girişimcilikte de yeni ve bilinmeyenlerle karşılaşabilirsin.*” **Ö66:** “*Girişimcilik puzzle'a benzer. Çünkü puzzle her bir parçanın doğru yerde olmasıyla doğru sonuca ulaşacağın bir şeydir. Girişimcilikte de doğru şeyleri yapmazsan istediğin doğru sonuçlara ulaşamazsın.*”

Dördüncü kategori ise **cesaret ve risk almadır**. Bu kategoride öğrenciler 6 metafor geliştirmişlerdir. Geliştirdikleri metaforların 4'ünü erkek ve 2'sini ise kız öğrenciler geliştirmiştir. Bu kategoride geliştirilen “sınav” metaforu en çok geliştirilen metaforlardan biridir. **Ö9** girişimciliği “*Girişimcilik sınav gibidir. Çünkü; sınav riskli bir süreçtir ve sınav sonucu iyi de kötü de olabilir. Girişimcilik de riskli durumlardan oluşur.*” ifadesiyle girişimciliği açıklarken, **Ö4** ise “*Girişimcilik cesarete benzer. Çünkü cesaret bilinmeyen ve korkulan karşısında durmayı gerektirir. Bir işe girişilirken sonunun nasıl olacağını hiç bilmeden başlanmış olur.*” ifadesiyle açıklamıştır.

Beşinci kategori **değerler ve duygular** kategorisidir. Bu kategoride 5 metafor geliştirilmiştir. Burada geliştirilen metaforların 3'ünü erkek ve 2'sini ise kız öğrenciler geliştirmiştir. Oluşturulan metaforlardan birini **Ö51:** “*Girişimcilik yardımseverliğe benzer. Çünkü yardımseverler ve girişimciler insanların işini kolaylaştıracak fikirler ve çözümlerle gelirler.*” olarak açıklarken **Ö49:** “*Girişimcilik umuda benzer. Çünkü ne olacağını tam bilmesek de hep bir şeylerin daha iyi olacağını düşünüp yeni şeyler denemeye devam ederiz ve bu düşünme şeklinden hiç vazgeçmeyiz.*” olarak belirtmiştir.

Girişimcilikle ilgili metafor geliştirilen altıncı kategori de ise **çalışma ve başarıma** yer almaktadır. Bu kategoride 4 erkek ve 1 kız öğrenci metafor geliştirmiştir. Bazı metafor örnekleri ise şöyledir: **Ö6:** “*Girişimcilik bataklığa benzer. Çünkü bataklığın nasıl olduğunu bilirsin ve yeterince uğraşmazsan başarısız olup derinlerde kaybolursun.*” **Ö67:** “*Girişimcilik yemek yapmaya benzer. Çünkü doğru malzemeleri doğru şekilde bir araya getirirsen iyi ve başarılı bir yemek yapmış olursun.*”

Metafor geliştirilen yedinci kategori ise **iş yaşamı** kategorisidir. Bu kategorideki metaforların 3'ünü erkek ve 1'ini de kız öğrenci geliştirmiştir. Bu kategoride geliştirilen metaforlardan birini **Ö15**: “*Girişimcilik ticarete benzer. Çünkü ticaret yapınca insan para kazanır ve bir iş yapmış olur. Girişimcilerde bir iş yapıp bundan para kazanıyorlar.*” sözleriyle açıklamışken **Ö35**: “*Girişimcilik kar gibidir. Çünkü kar elde etmek için zamanını ve emeğini bir işte harcarsın ve sonuçta birikimlerin mutlaka bir karşılık bulur.*” olarak ifade etmiştir.

Sekizinci kategoride ise **meslek** kategorisidir. Bu kategoride 4 metafor üretilmiştir. Bu metaforların 3'ü kız ve 1'i erkek öğrenci tarafından oluşturulmuştur. Geliştirilen metaforlardan birkaçı şöyledir: **Ö21**: “*Girişimcilik F1(formula) pilotuna benzer. Çünkü F1 pilotu yarışta kazanmak için çok hızlı olmalıdır ve girişimcilerde fikirlerini hızlıca hayata geçirmelidir.*” **Ö48**: “*Girişimcilik bilim insanına benzer. Çünkü bilim insanları dikkatli, planlı ve kararlı biçimde çalışırlar. Girişimcilerde bilim insanları gibi çalışırlar.*”

Girişimcilikle ilgili metafor geliştirilen dokuzuncu kategori **eğlence aracı** kategorisidir. Burada geliştirilen metafor sayısı 4 olup 2 kız ve 2 erkek öğrenci metafor geliştirmiştir. En çok geliştirilen “oyun” metaforu da bu kategoride yer almaktadır. Geliştirilen metaforlardan birkaçı şöyledir: **Ö69**: “*Girişimcilik labirente benzer. Çünkü labirent çıkışı bulmak için sabırla ve dikkatle ilerlediğin bir oyundur. Girişimcilikte de bu saydıklarım geçerli.*” **Ö70**: “*Girişimcilik oyuna benzer. Çünkü oyunda başarılı olmak için seviyeleri doğru şeyleri yaparak atlamalısın ve bazen de başa dönüp yeniden başlamak gerekir.*”

Metafor geliştirilen son kategori ise **sürat** kategorisidir. Bu kategoride toplam 3 metaforun 2'si erkek öğrencilere ve 1'i kız öğrenciye aittir. Geliştirilen metaforlardan ikisi şöyledir. **Ö30**: “*Girişimcilik ışık hızına benzer. Çünkü girişimcilikte fikirler ve çözümler ışık hızında bulunur ve hızlıca harekete geçilir.*” **Ö45**: “*Girişimcilik maratona benzer. Çünkü maraton zorluklar karşısında pes edilmeyen ve en hızlı bitirilen yarışmalardır ve girişimcilikte böyledir.*”

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma ile üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin, girişimcilik kavramına yönelik algılarının metaforlar yoluyla ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde öğrencilerin on (10) farklı kategori altında metafor geliştirdikleri görülmüştür. Geliştirilen bu metaforların olumlu imgeler içerdiği görülmektedir. Doğa kategorisi öğrencilerin en çok metafor geliştirdiği kategori olma özelliği taşımaktadır ve hiçbir metaforun diğeriyle aynı olmadığı görülmektedir. Öğrenciler girişimciliği, doğanın bir parçası olarak

görmüşler, girişimcilik kavramını doğadaki nesne ve canlıların özellikleriyle ilişkilendirmişlerdir.

Bu çalışmada yer alan yenilik ve yaratıcılık kategorisi, öğrencilerin girişimciliği yenilikçi düşünme ve yaratıcılıkla ilişkilendirdikleri ortaya koymaktadır. Nesnelere kategorisinde ise öğrencilerin girişimciliği somut bir biçimde gördükleri ortaya çıkmaktadır. Cesaret ve risk alma kategorisi incelendiğinde ise girişimciliğin riskli ve belirsizliklerle dolu bir süreç olarak algılandığını göstermektedir. OECD/CERI (1989) yayınladığı raporda; girişimci bireylerin bilinmezlik ve riskler karşısında başa çıkma konusunda iyi olduklarını ifade etmektedir. Bu durumda öğrencilerin girişimciliğe yönelik geliştirdikleri cesaret ve risk alma ile ilgili metaforlarının, girişimcilik kavramı ile oldukça yakın ilişkide olduğu söylenebilir.

Değerler ve duygular kategorisinde geliştirilen metaforlarda, öğrenciler girişimciliği sadece maddi bir kazanç kaynağı olmaktan çok insani değerler ve duygularla bağlantılı olarak gördüklerini göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin metaforlarıyla, girişimciliğin bir türü olan sosyal girişimciliğe de yönelik benzetmeler yaptıkları söylenebilir. Çalışma ve başarıma kategorisinde ise öğrencilerin, girişimciliği zorlu ve çaba gerektiren bir süreç olarak algıladıkları görülmektedir. İş yaşamı kategorisinde yapılan benzetmelerle ise girişimciliğin daha çok ekonomik anlamda düşünüldüğünü ve iş hayatıyla bağlantı kurulduğunu göstermektedir.

Meslek kategorisinde yapılan metaforlar incelendiğinde, öğrencilerin girişimciliği kariyerle ilişkilendirerek algıladıklarını ortaya koymaktadır. Oluşturulan metaforların her birinin farklı bir meslek grubunda yer alması ise girişimciliği farklı mesleklerle bağdaştırdıklarını göstermektedir. Eğlence aracı kategorisinde ise öğrencilerin girişimciliği “oyun” gibi eğlenceli ve heyecan verici olarak algıladıkları söylenebilir. En çok geliştirilen metafor olan oyun da bu kategoride yer almaktadır. Ayrıca bu kategoride kız ve erkek öğrenciler eşit sayıda metafor geliştirmişlerdir. Son kategori ise sürat idi. Bu kategoride girişimciliğin öğrenciler tarafından hızlı ve dinamik bir süreç olarak algılandığı görülmektedir.

Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde; Boz ve Duran'ın (2018) üniversite öğrencileriyle yaptıkları bir çalışmada öğrencilerin en çok cesaret ve risk, insan ve doğa, yenilik ve yaratıcılık kategorilerinde metaforlar oluşturdukları görülmektedir. Ayrıca bu araştırma sonucunda kız öğrencilerin en çok insan ve doğa kategorisinde metafor geliştirdikleri görülmüş olup, yapılan bu çalışmayla benzer özellikler göstermektedir. Bu durum kız öğrencilerin

ortaokul veya üniversitede olmasına bakılmaksızın girişimciliği doğa ile daha fazla ilişkilendirdiğini de ortaya çıkarmıştır.

Yıldırımalp ve Güvenç (2020) meslek yüksek okulu öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmalarında, girişimci kavramına yönelik öğrencilerin algılarını ortaya çıkarmak istemişlerdir. Çalışmalarında girişimci kavramını yenilikçi olma, yaratıcı olma, cesaret sahibi olma gibi girişimci kişilerin sahip olduğu özelliklerle bağdaştırdıkları görülmekte olup, bu açıdan bakıldığında yaptığımız bu araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Sınacı (2016), girişimciliğin 20. yüzyıl bağlamında bir süreç olduğunu, bu sürecin de risk alma, yeniliklerin farkında olma, fırsatları görüp değerlendirebilme ve hayata geçirme süreci olarak görüldüğünü açıklamıştır. Tarhan'ın (2019) yaptığı araştırmada okul yöneticilerinin girişimciliği yenilikçi olma, fırsatları değerlendirebilme, lider olma, çalışkan olma olarak anlamlandırdıkları görülmektedir. Deveci (2017) fen bilgisi öğretmenlerinin girişimcilik kavramını yenilikçi olma, üretken olma, cesur olma, başarılı olma gibi ifade ettiklerini belirtmiş ve bu ifadelerin girişimciliğin doğrudan tanımı değil de girişimcilerin özellikleri olduğunu söylemiştir. Buradan hareketle öğrencilerin metaforlarında yenilikçiliğe, başarılı olmaya, yaratıcılığa vurgu yapmaları da girişimciliğe dair farkındalıklarının olduğunu ve girişimci kişiliğe yönelik de algılar geliştirdikleri göstermektedir.

Öğretmen adaylarının sosyal girişimcilikle ilgili metaforlarını inceleyen başka bir araştırmada ise yenilikçi özellikler ön plana çıkan kategoriler arasında görülmektedir (Aydoğmuş, Calonge, Kirk, 2022). Yine girişimciliğin metaforlarla nasıl algılandığına yönelik olarak Chmielecki & Sulkowski'nin (2016) çalışmasında yaratıcılık ve yenilik, risk alma gibi kategorilerin ortaya çıkmış olması bu çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar incelendiğinde “yenilik ve yaratıcılık”, “cesaret ve risk alma”, “çalışma ve başarı” kategorilerinin girişimcilikle doğrudan ilişkisi olan ve girişimci kişilerin özellikleri belirten kavramlardan olduğu görülmektedir. Öner (2021) sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada; girişimcilik eğitimi ve sonrası adayların metaforlarını karşılaştırmıştır ve oluşturulan metaforların eğitim öncesinde birbirinden farklı olduğunu bulmuştur. Öner'in araştırma sonucunda elde ettiği bulgular bu araştırmada öğrencilerin birbirinden farklı çok sayıda metafor oluşturmasını destekler niteliktedir.

Üstün yetenekli öğrencilerin gelişimleri incelendiğinde, dil ve düşünme becerileri birbirleriyle yakın ilişki içerisinde. Bu durumda, öğrencilerin dil becerisindeki gelişiminin bir göstergesi de düşünme becerilerindeki olumlu yönde meydana gelen değişimdir (Özcan, 2023). Metaforlar, kişinin içinde bulunduğu çevreyi ve dünyayı daha kolay bir şekilde

algılamasında ve anlamlandırması sürecinde, insanın zihnindeki bağlantıların fark edilip ortaya çıkarılması açısından yol gösterici bir süreç olduğu söylenebilir (Yıldızlı, Acar Erdol, Baştuğ ve Bayram, 2018). Buradan hareketle diyebiliriz ki oluşturulan tüm metaforların oldukça çeşitli olması da öğrencilerin girişimciliği hem çok yönlü olarak görmeleri hem de geniş bir bakış açısıyla algıladıklarını göstermektedir.

Bu çalışmanın sadece ortaokul 5. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiş olması bu araştırmanın bir sınırlılığıdır. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar öğrencilerin öznel yorumlarını içermektedir. Bu durumda öğrencilerin girişimciliği kendi yaşantılarıyla ilişkilendirerek bağ kurduklarını söylenebilir. Girişimcilik kavramına yönelik farkındalığı yüksek olan öğrencilerin metaforları ve metaforlarına yükledikleri anlam bu bağlamda farklılık gösterebilir.

Girişimciliğin, yaşam boyu ihtiyaç duyulan bir beceri olduğuna yönelik araştırmalar vardır (Vican & Luketic, 2013; UNESCO, 2020; Prasakti & Idrus, 2024). Girişimcilik bu bağlamda 21. yüzyılın önemli becerileri arasında gösterilmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin topluma olumlu anlamda yapacakları katkılar, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için önem taşımaktadır. Öğrencilerin girişimcilik kavramı ile erken yaşlardan itibaren tanışmaları ve eğitim almaları, onların günümüz yaşam becerilerini edinmeleri açısından önem taşımaktadır. Ayrıca metaforların düşünme biçimimizin bir yansıması olarak karşımıza çıktığı düşünüldüğünde, üstün yetenekli öğrencilerin bu kavramı nasıl algıladıklarını görmek, bu öğrencilerin nasıl bir girişimcilik eğitimine ihtiyaçları olduğunu ortaya çıkarma yönünde de etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

1. Üstün yetenekli öğrencilerin girişimciliği nasıl algıladıklarını daha iyi ortaya çıkarabilmek için farklı yaş gruplarıyla çalışmalar yapılabilir.
2. Üstün yetenekli olan ve olmayan öğrencilerin girişimciliği nasıl algıladıklarına yönelik karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.
3. Girişimcilik algısına yönelik olarak farklı araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akarsu, Ö., Mutlu B. (2017). Üstün yetenekli çocukları anlamak: çocukların sosyal ve duygusal sorunları. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 7(2), 112-116.

- Aral, N. , Arslan Kılıçoğlu E. (2022). Erken çocuklukta girişimcilik. *International EUropean Journal of Managerial Research*. 6(11),15-27.
- Aydoğmuş, M., Calonge, D. S. & Kirk, D. (2022). Turkish pre-service teachers' perceptions on social entrepreneurship through metaphors. *International Online Journal of Education and Teaching*. 10(1), 77-98.
- Barba-Sánchez, V., & Atienza-Sahuquillo, C. (2016). The development of entrepreneurship at school: the Spanish experience. *Education+ Training*, 58(7/8), 783-796.
- Bilgili, A. E. (2000). Üstün yetenekli çocukların eğitimi sorunu. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 12, 59-74.
- Boz, D., Duran, C. (2018). Girişimcilik dersi alan İİBF öğrencilerinin girişimcilik algılarının metaforlar aracılığıyla analizi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 13(2), 110-123.
- Bozkurt, Ö., Bozkurt, İ (2021). Girişimcilik kavramı ve girişimcilerin özellikleri. Ö. Bozkurt (Ed.). *Örneklerle Girişimcilik Dijital Çağdaki Dönüşüm*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası çerçevelere göre 21. yüzyıl becerileri ve eğitim sisteminde kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 7(4), 3112-3134.
- Ceylan Çapar, M., Ceylan, M. (2022). Durum çalışması ve olgu bilim desenlerinin karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel sayı 2), 295-312.
- Chmielecki, M., & Sulkowski, L. (2016). Metaphors of entrepreneurship among Polish students: preliminary research findings. *Entrepreneurial Business and Economics Review*. 4(4), 141-151. <http://dx.doi.org/10.15678/EBER.2016.04.04.09>
- Creswell, J. W. (2017). *Nitel araştırmacılar için 30 temel beceri*. (H. Özcan, Çeviri) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Conklin, W. & Frei, S. (2015). *Üstün zekalı ve yetenekliler için eğitim programının farklılaştırılması*. (N.G. Kahveci, Çeviri). İstanbul: Özgür Yayıncılık.
- Çitil, M., Ataman, A. (2017). İlköğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin davranışsal özelliklerinin eğitim ortamına yansımaları ve ortaya çıkabilecek sorunlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1), 185-231.
- Deveci, İ. (2017). Fen bilimleri öğretmenlerinin bilgi ve uygulama boyutu açısından girişimcilik kavramı hakkındaki algıları. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*. 11(2), 263-288.
- Dinçer, M. (2003). Eğitimin toplumsal değişme sürecindeki gücü. *Ege Eğitim Dergisi*. 3(1), 102-112.
- Güler, A., Halıoğlu, M. B., Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gökdere, M., Çepni, S. (2004). Üstün yetenekli çocuklara verilen değerler eğitiminde öğretmenin rolü. M.R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili (Haz.) *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları.
- Harari, Y. N. (2018) *21. yüzyıl için 21 ders*. Ankara: Kolektif Kitap
- Kaya, N. G. (2013). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi ve BİLSEM'ler. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15(1), 115-122.
- Koç, M., Yavuzer, Y., Demir, Z., Çalışkan, M. (2001). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Lundmark, E., Krzeminska, A., & Shepherd, D.A. (2019). Images of entrepreneurship: exploring root metaphors and expanding upon them. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 43(1), 138-170. DOI: 10.1177/1042258717734369
- McCallum, E., Weicht, R., McMullan, L., & Price, A. (2018). EntreCompt into Action: get inspired, make it happen. M. Bacigalupo & M. O'Keeffe (Ed.) *EUR 29105 EN*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Milli Eğitim Bakanlığı, MEB. (2018). <http://mufredat.meb.gov.tr> (05.06.2024 tarihinde erişilmiştir.)

- Miles, M.B. & Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi* (S. A. Altun ve A. Ersoy, Çeviri Ed.). Ankara: PEGEM Akademi Yayıncılık.
- OECD/CERI (1989). *Towards an "enterprising" culture: a challenge for education and training*. OECD/CERI Educational Monograph No.4. Paris OECD. <https://www.voced.edu.au/content/ngv:33114>
- Öner, G. (2021). Eğitim fakültesi-KOSGEB iş birliği ile gerçekleştirilen girişimcilik eğitiminin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimciliğe ilişkin görüşlerine etkisi. *International Journal of Social Science Research*. 10(2), 189-210.
- Özcan, S. (2023). Üstün yetenekli öğrencilerin okuduğunu anlama ile dinlediğini anlama becerileri arasındaki ilişki. *Ana Dili Eğitim Dergisi*. 11(1), 233-243.
- Öznacar, M. D., Bildiren, A. (2016). *Üstün zekalı öğrencilerin eğitimi ve eğitsel bilim etkinlikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Partnership for 21st Century Learning (P21). https://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_Framework_Brief.pdf adresinden 17.09.2024 tarihinde edinilmiştir.
- Prasakti, A. W. & Idrus, A. (2024). The importance of entrepreneurship education from an early age. *LADU: Journal of Languages and Education*, 4(3), 75-82
- Sınacı, F. (2016). Girişimcilik, bilgi toplumu ve üniversitelerin değişen anlamı. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 30 (40), 189-205.
- Şişman, M. (2020). *Eğitimde mükemmellik arayışı-etkili okullar-* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Tarhan, A. (2019). *Okul yöneticilerinin girişimci özelliklerine yönelik okul yöneticisi ve öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bolu). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp> adresinden edinilmiştir.
- Türkiye Yeterlilik Çerçevesi, TYÇ (2015). <https://www.tyc.gov.tr/uploads/dosyalar/zennwjxfhuop5gb.pdf> (12.08.2024 tarihinde erişilmiştir.)
- Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, TYMM (2024). <https://tymm.meb.gov.tr/> (10.08.2024 tarihinde erişilmiştir.)
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (UIL). (2020). *Embracing a culture of lifelong learning: Contribution to the futures of education initiative*. UNESCO Institute for Lifelong Learning, Hamburg, Germany.
- Vican, D. & Luketic, D. (2013). Self assessment of croatian elementary school pupils on the entrepreneurial initiative. *Management: journal of contemporary management issues* 18(2), 57-99
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara:Seçkin Yayıncılık.
- Yıldızlı, H., Acar Erdol, T., Baştuğ, M., Bayram, K. (2018). Türkiye’de öğretmen kavramı üzerine yapılan metafor araştırmalarına yönelik bir meta-sentez çalışması. *Eğitim ve Bilim*. 43(193), 1-43.
- Yıldırım, S., Güvenç, D. (2020). Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kavramına ilişkin metaforik algıları. *Sakarya İktisat Dergisi*. 9(1), 70-87.